

Λόγος ΚΕ΄ - Περί της μεταφράσεως του Ερμηνευμένου Ψαλτήρα (Μέρος 1ο)

[Αφιέρωματα](#) / [Άγιος Μάξιμος ο Γραικός](#)

Λόγος ΚΕ΄ - Περί της μεταφράσεως του Ερμηνευμένου Ψαλτήρα μέ την επιγραφή στα σλαβονικά: «Στον ευσεβέστατο και υψηλότατο βασιλέα και θεοφύλακτο άρχοντα και μεγάλο ηγεμόνα πασών των Ρωσιών Βασίλειο, υιό του Ιωάννη, ο ελάχιστος μοναχός Μάξιμος Αγιορείτης, ταπεινώς προσκυνώ εν Κυρίω». (Μέρος 1ο)

«Πάσα δόσις αγαθή και πάν δώρημα τέλειον άνωθέν εστι καταβαίνον από του Πατρός των φώτων», διδάσκει σαφώς η Αγία Γραφή. Και δεν μπορεί να είναι διαφορετικά. Ακόμη και ο Πλάτων, ο πρώτος από τους θύραθεν φιλοσόφους, είτε το έμαθε από την Αγία Γραφή, είτε καθοδηγήθηκε από το φως του φυσικού νου πού εξαρχής εμφυτεύθηκε στον άνθρωπο, αποδίδει στον Θεό την αρχή και την αιτία κάθε αγαθού λέγοντας: «Πράγματι, ο Θεός είναι αγαθός, και γι' αυτό θεωρείται αίτιος κάθε αγαθού και αμέτοχος στο κακό» .

Μετά το πρώτο αληθινό αγαθό, πού είναι ο ίδιος ο Θεός, υπάρχουν αναρίθμητα αγαθά, πού πηγάζουν από Αυτόν, από τα οποία τα μεγαλύτερα είναι δύο - η ιερωσύνη και η βασιλεία, όπως λέγει ο μεγάλος βασιλέας Ιουστινιανός: «Η ιερωσύνη και η βασιλεία είναι τα δύο μεγαλύτερα δώρα του Θεού, πού δόθηκαν στο ανθρώπινο γένος από την μεγίστη φιλάνθρωπία Του. Από αυτά η ιερωσύνη συμβάλλει στην τακτοποίηση των θεϊκών πραγμάτων, ενώ η βασιλεία ασχολείται με τα ανθρώπινα, προνοώντας γι' αυτά. Και το ένα και το άλλο προέρχονται από την ίδια αρχή και κάνουν την ανθρώπινη ζωή ωραιότερη». Πολλοί ιερείς και βασιλείς της Παλαιάς Διαθήκης αποδεικνύουν την αλήθεια αυτών των θεϊκών

λόγων, από τους οποίους επιφανέστεροι είναι ο προφήτης Μωυσής και ο ιερέας Ααρών, η επιλεγείσα από τον Θεό δυάδα, καθώς επίσης ο Ιησούς Ναυή και ο ιερέας Ελεάζαρ, ο προφήτης Σαμουήλ και ο βασιλέας Δαβίδ και άλλοι ενάρετοι, πού μαζί υπηρετούσαν αρμονικά ο ένας την ιερωσύνη και ο άλλος την βασιλεία. Πολλά ανάλογα παραδείγματα υπάρχουν και στην Καινή Διαθήκη, όπως ο πάπας Σίλβεστρος και ο βασιλέας Κωνσταντίνος ο Μέγας, ο Γρηγόριος Θεολόγος και ο βασιλέας Θεοδόσιος ο Μέγας, ο Ιωάννης Χρυσόστομος και ο βασιλέας Αρκάδιος και άλλα πρόσωπα αειμνήστων και μακαριοτάτων ανδρών, αρχιερέων και βασιλέων του νέου Ισραήλ.

Στην εποχή μας παράδειγμα και απόδειξη της αληθείας των παραπάνω αποτελεί αναμφίβολα το προστατευμένο και στεφανωμένο από τον Θεό κράτος σου, το κραταιό στην ευσέβεια και την αρετή, η οποία συγκέντρωσε τις τελειότερες αρετές των σοφοτάτων ανδρών πού βασίλευαν προηγουμένως, και τις δείχνει τώρα μέσα του, όπως ένας καθαρότατος καθρέφτης πού εκπέμπει παν-του την λάμψη της ευσεβείας και της αληθείας.

Κοσμημένος με σοφία και ευσεβή πραότητα κατά τις θείες και πάνδημες εορτές, εσύ είσαι ο σοφότατος εκπρόσωπος και κόσμημα αυτών των ιεροτελεστιών. Ποιός από τους νύν αλλά και τους παλαιότερους βασιλείς μπορεί να φανεί πιο ικανός από τον Βασίλειο, υιό του Ιωάννη, τον ένδοξο μεγάλο ηγεμόνα Πασών των Ρωσιών, στα συμβούλια των υποθέσεων της κρατικής κυβερνήσεως πού αφορούν τους υπηκόους, καθώς και την στρατιωτική κατάσταση της χώρας; Επομένως, σωστά έχει λεχθεί ότι το θαυμάσιο και ένδοξο κράτος σου αποτελεί την προσωποποίηση των προαναφερθέντων λόγων του Ιουστινιανού, επειδή έχεις δίπλα σου τον ένδοξο μεταξύ των αρχιερέων, τον σεβασμιότατο Μητροπολίτη Πασών των Ρωσιών Βαρλαάμ, τον πνευματικό πατέρα του κράτους σου και παντοτινό παράκλητο στον Θεό. Με την αρμονική συνεργασία σας φέγγει καθαρά η ευσέβεια ενωμένη με την αλήθεια και την ευνομία, ώστε εδώ εφαρμόζεται σαφώς το ρητό του θείου Δαβίδ: «Αλήθεια εκ της γής ανέτειλε, και δικαιοσύνη εκ του ουρανού διέκυψε. Και γάρ ο Κύριος δώσει χρηστότητα και η γή ημών δώσει τον καρπόν αυτής· δικαιοσύνη εναντίον αυτού προπορεύσεται και θήσει εις οδόν τα διαβήματα αυτού» .

Επομένως, το χρίσμα του βασιλέως πού προέρχεται από τον πρώτο και μόνον αληθώς αγαθό, όπως αναφέραμε προηγουμένως, έφθασε και στο κράτος σου, όπως και άλλα αναρίθμητα αγαθά, με τα οποία εμπλουτίστηκε ο βασιλικός νους σου. Αυτό ακριβώς παρακίνησε τώρα την εξουσία σου να δώσει εντολή για την μετάφραση των Ερμηνειών του Ψαλτηρίου, πού επί πολλά χρόνια έμεναν κλεισμένες σε βιβλιοθήκες χωρίς κανένα όφελος για τους ανθρώπους. Η φωτισμένη βασιλεία σου, από την χάρη πού κατοικεί εντός σου, όπως είπα

προηγουμένως, όντας γεμάτη από τον ζήλο του Θεού, ζήτησε αμέσως συμβουλή από τον πνευματικό πατέρα της, τον Βαρλαάμ, τον σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πασών των Ρωσιών. Αφού δέχθηκε από αυτόν την προσευχή και την ευλογία, απευθύνθηκε αμέσως στον Πρώτο και τους μοναχούς του Αγίου Όρους όχι με κενά γράμματα, αλλά μεστά νοήματος, σαν τα στάχυα της φιλανθρωπίας πού φέρνουν αφθόνους καρπούς, προσκαλώντας από την Τιμία Μονή Βατοπαιδίου κάποιον Σάββα, έναν από τους σεβασμίους ιερείς της. Επειδή όμως εκείνος λόγω γήρατος αρνήθηκε να πάει στην βασιλεύουσα Πασών των Ρωσιών, την ενδοξοτάτη πόλη της Μόσχας, αντί αυτού έστειλαν τον γράφοντα, Μάξιμο, ελάχιστο μοναχό και προσκυνητή του κράτους σου. Αυτός ήλθε εδώ, έλαβε από εσένα το εν λόγω βιβλίο και με την ευλογία του αγιοτάτου Βαρλαάμ και την βοήθεια του Θεού αξιώθηκε μέσα σε ένα έτος και πέντε μήνες να ολοκληρώσει την μετάφραση των ερμηνειών από την ελληνική γλώσσα στην ρωσική.

Με όλα αυτά θεωρώ απαραίτητο να πώ εκ των προτέρων μερικά λόγια γι' αυτό το βιβλίο, ώστε να εξηγήσω τις αρετές και την σημασία του. Επιθυμώ πρώτα να μιλήσω για τους διδασκάλους πού το συνέταξαν, ποιοί και πόσοι ήταν και ποιά είναι η τάξη των ερμηνειών τους. Ο σκοπός είναι ο εξής. Πρώτον, το θεοφύλακτο κράτος σου, έπειτα και όλος ο λαός των ορθοδόξων να ξέρει με ποιόν συζητά, με ποιόν τρόπο και για ποιό θέμα. Προκειμένου να γνωρίσουμε τα αντικείμενα και πράγματα πού γίνονται αντιληπτά με την όρασή μας, έχουμε την ανάγκη να μας τα εξηγήσουν έμπειροι άνθρωποι, και τότε ακούμε ευχαρίστως τις ερμηνείες τους. Με ανάλογο τρόπο οφείλουμε να αντιμετωπίζουμε τις θείες ενέργειες πού αντιλαμβανόμαστε με τον νού, γεγονός ιδιαίτερος απαραίτητο, αφού οι ενέργειες αυτές είναι ανώτερες από τις ανθρώπινες, τα δε νοητά είναι ανώτερα από τα αισθητά.

Με την εξήγηση αυτή θέλησα να ακολουθήσω το παράδειγμα εκείνων πού τελείωσαν κάποιο πολύ μακρινό ταξίδι στην ξηρά η στην θάλασσα, επέστρεψαν στον τόπο τους και αφηγούνται σε αυτούς πού τους ρωτούν όσα αξιόλογα άκουσαν. Μιμούμενος αυτούς τους ταξιδιώτες, καταθέτω και εγώ ο,τι είδα σε αυτό το ταξίδι. Και αν γίνω φλύαρος, ας μην απορήσει με αυτό κανείς, επειδή, όταν κάποιος αφηγείται κάτι, μπορεί να το εκφράσει με πολλά και με λίγα λόγια. Όποιος όμως αφηγείται πολλά και μάλιστα διαφορετικά μεταξύ τους πράγματα, όχι μόνο δυσκολεύεται να το κάνει, αλλά, ακόμη και αν το έκανε αυτό, η αφήγησή του θα ήταν πολύ ακατάλληλη για τους ακροατές, επειδή αυτή θα ήταν τόσο ελλιπής όσο ελλιπής είναι η σύντομη περιγραφή ενός μεγάλου βασιλικού θησαυρού. Αρχίζω λοιπόν την εξήγησή μου.

Αυτό το ιερό βιβλίο συντάχθηκε από παλαιούς άνδρες, πλήρεις κάθε σοφίας και

μεγάλης διανοητικής ικανότητας. Σε κάθε σημείο είναι γεμάτο από την θεόπνευστη σοφία και την ανώτατη κατανόηση, ώστε να υπερβαίνει τις δυνατότητές μου. Αν μάλιστα ο μεταφραστής ήταν κάποιος ικανότερος από μένα, θα κατάφερνε να το πραγματοποιήσει με μεγάλη προσπάθεια και κόπο. Αυτό δεν αφορά τον μεγάλο αριθμό των περιεχομένων των συγγραμμάτων -όχι!- επειδή όχι μόνο η ποσότητα κάνει την προκειμένη προσπάθεια εύκολη η δύσκολη, αλλά η ποιότητα πολλές φορές αποτελεί την ουσία του πράγματος. Ο αδάμας ανήκει στις πιο μικρές πέτρες και σε σύγκριση με τις μεγάλες είναι όπως το κουνούπι μπροστά στον ελέφαντα . Είναι όμως ισχυρότερος από κάθε σφυρί και αμόνι και μάλιστα, όταν τον χτυπάει μία άλλη πέτρα, αυτή συντρίβεται από τον αδάμαντα και γίνεται σκόνη. Έτσι και την ερμηνεία της βαθιάς σοφίας και του νοήματος διαφόρων ερμηνευτών δεν την θεωρώ πολύ εύκολη, ακόμη και για όσους καυχώνται για την πολυμαθειά τους και όχι μόνο για εμένα τον ολιγομαθή.

Αυτοί οι άγιοι άνδρες, πού κατανόησαν σε βάθος αυτές τις προφητείες, υπήρξαν από τους πιο πολυμαθείς και σοφούς κατά τον νού. Αφού ξεπέρασαν τα γράμματα και ερεύνησαν φιλόπονα με την βοήθεια του Αγίου Πνεύματος το μυστικό νόημα πού ενυπάρχει στα γράμματα, άλλοι από αυτούς ερμήνευσαν την αλληγορική έννοιά τους, άλλοι την αναγωγική και υψίστη, ενώ μερικοί ερμήνευσαν το περιεχόμενο του κειμένου στην κυριολεξία του. Έτσι ο αναγνώστης αυτού του βιβλίου θα απολαύσει και την πνευματική αγαλλίαση της κυριολεκτικής ερμηνείας του κειμένου και την ερμηνεία της αλληγορικής σημασίας του και το ηθικό δίδαγμα, ώστε να καθοδηγείται στην διαμόρφωση καλύτερου ήθους, ενώ με το φωτοβόλο αναγωγικό νόημα θα μπορεί να ανέρχεται προσεκτικά στα ουράνια και υπερκόσμια και να δέχεται από εκεί την φώτιση του νού.

Γι' αυτό δεν θα αμαρτήσει οποίος χαρακτηρίσει αυτό το βιβλίο πνευματικό θησαυροφυλάκιο πλήρες χάριτος η διανοητικό παράδεισο με πλουσίους αιωνίους κήπους και πνευματικά άνθη, επειδή μέσα του δεν θα βρεί κανείς μόνο μία συνηθισμένη και χρήσιμη διδασκαλία, αλλά τον θεολογικό νου και το βάθος των δογμάτων. Θα βρεί επίσης την διδασκαλία των θεολόγων για την υψίστη και μακαριοτάτη Τριάδα, αλλά και την διδασκαλία για όλα τα ορατά και αόρατα δημιουργήματα, τα οποία Αυτή με την φιλανθρωπία της τα έφερε από το μή ον στο όν. Ακόμη θα διαβάσουμε σε αυτό την διδασκαλία για την μέλλουσα ζωή των ανθρώπων πού θα λάβουν την αφθαρσία και την αιωνία δόξα για την ευσεβή και ενάρετη ζωή τους, αλλά και εκείνων πού θα λάβουν την ντροπή και τα ατελείωτα βάσανα εξαιτίας των κακών πράξεών τους.

Εξάλλου θα δούμε, αν διαβάσουμε προσεκτικά, ότι αυτό το βιβλίο σε πολλά σημεία βρίθει από ερμηνείες των φαινομένων της φύσεως και δείχνει όχι μόνο την

διαφορετική και δυσερμήνευτη τάξη της γεννήσεως, της ενηλικιώσεως και της ανατροφής μας, αλλά και των ανωτέρων δημιουργημάτων του ουρανού και της γής. Συγκεκριμένα, ποιά δομή και τάξη έχουν αυτά και πώς το καθένα ξεχωριστά υπάρχει από μόνο του και πώς σχετίζεται το ένα με το άλλο. Αυτό το βιβλίο μπορεί να αποτελέσει για τους αναγνώστες ένα ισχυρό όπλο και εναντίον των αιρετικών, ούτως ώστε οι αναγνώστες να είναι σε θέση να εκριζώνουν τα σατανικά τους ζιζάνια και να τα ρίχνουν στο αιώνιο πύρ. Γιατί όμως να πολυλογώ και να κουράζω την βασιλική ακοή σου!

Συνοπτικά, αυτό το βιβλίο είναι χρήσιμο για όσους ενδιαφέρονται για την θεολογία, φωτίζει όσους ασχολούνται με τις φυσικές επιστήμες, αποτελεί όπλο για συζητήσεις, καταφύγιο για ανθρώπους μοναχικούς, βοήθημα για όσους ασκούνται στην ενόραση του νού, παρηγορία γι' αυτούς που έχουν θλίψη, ίαση για τους πνευματικά ασθενείς. Με λίγα λόγια, όσοι το διαβάσουν αποκτούν κάθε αληθινό αγαθό, διότι αυτό αποτελεί κήπο που αφθονεί σε ποικίλους καρπούς, αλλά και δοχείο γεμάτο μέλι και πνευματική γλυκύτητα που ευφραίνουν τον τρεφόμενο από αυτό.

Αυτό το βιβλίο δεν συντάχθηκε εξ αρχής σε αυτήν την μορφή, αλλά τακτοποιήθηκε έτσι αργότερα από έναν ευσεβή και φιλόπονο άνδρα. Αυτός συγκέντρωσε τις ερμηνείες των θεοφιλών ανδρών, που το επεξεργάστηκαν, και με τρόπο κατάλληλο προσάρμοσε τις σκέψεις τους στον προφητικό λόγο. Μπορούμε τώρα να καταγράψουμε τα ονόματα των θεοφιλών ανδρών που το συνέταξαν και να εξηγήσουμε τις ιδιαιτερότητες των ερμηνειών τους.

Από τους ερμηνευτές, που ανάγουν στην υψηλή θεολογική θεώρηση, οι κυριότεροι ήταν ο Ωριγένης, ο Δίδυμος, ο Απολλινάριος, ο Αστέριος και ο Ευσέβιος. Ο πρώτος από αυτούς είναι ο Ωριγένης, που εξαιτίας των πολλών έργων του, της αναγνώσεως και της ερμηνείας, αποκλήθηκε «Αδαμάντιος». Αυτός, ενώ άλλοτε έχαιρε μεγάλης δόξας λόγω της σοφίας και της ορθότητας των δογμάτων του, αργότερα έγινε βδελυρός και μισητός, επειδή απέρριψε το ορθό δόγμα. Ας μή συγχυζόμαστε όμως γι' αυτό και ας μή θεωρήσουμε τις ερμηνείες του φθορά για τις ψυχές μας, επειδή όλα αυτά γράφηκαν πριν στραφεί αυτός προς το κακό, όταν γευόταν ακόμη άφθονα τις υψηλότερες εμπνεύσεις του διδασκάλου, και μαζί με μας τους ορθοδόξους μαχόταν ανδρείως, κόβοντας σαν δίστομο σπαθί τα τάγματα των αιρετικών και καταστρέφοντάς τα σαν τον ιστό της αράχνης. Ο πολύς στην θεολογία Γρηγόριος θαύμασε την σοφία και την δύναμη των λόγων του τόσο πολύ, που τον αποκάλεσε λυδία λίθο για όλους τους σοφούς του καιρού του λέγοντας: «Ωριγένης η πάντων ημών ακόνη». Γι' αυτό, αφού διάβασε μαζί με τον Μέγα Βασίλειο όλα τα βιβλία του, έκανε από αυτά μία εκλογή κειμένων, που ήταν

γραμμένα σε πολύ υψηλό επίπεδο, και συνέταξε ένα βιβλίο, πού επιγράφεται Φιλοκαλία, το οποίο έχει διατηρηθεί μέχρι σήμερα.

Ακολουθούν ο Δίδυμος και ο Ευσέβιος, πολυμαθείς θεωρητικοί άνδρες και οι ένδοξοι μετά τον Ωριγένη οπαδοί της αναγωγικής ερμηνείας. Δεν μπορώ όμως να πώ με βεβαιότητα από πού καταγόταν ο Δίδυμος, τι αξίωμα είχε και πότε ήκμασε. Γνωρίζω μόνο αυτά, με τα οποία υπερείχε σε κάθε ορθόδοξη και υψηλή σοφία και παντού στηλίτευε τους κακοπίστους αιρετικούς. Ο λόγος του είναι σύντομος, αλλά διαφέρει ως προς το βάθος της σοφίας και απαιτεί από τον ακροατή να είναι πάντοτε νηφάλιος και πολύ προσεκτικός. Ο Ευσέβιος υπολείπεται του Διδύμου σε όλα και στην αναγωγική ερμηνεία. Υπήρξε επίσκοπος της Καισαρείας της Παλαιστίνης επί Μεγάλου Κωνσταντίνου, και εξαιτίας της ιδιαίτερης φιλίας και συναναστροφής του με τον ιερομάρτυρα Πάμφιλο έλαβε την επωνυμία του Παμφίλου. Γι' αυτόν τον Ευσέβιο πολλοί λένε διαφορετικά πράγματα. Κάποιοι λένε ότι καταδίκασε την αίρεση του Αρείου, με την οποία ο ίδιος είχε μιανθεί παλαιότερα, και παρουσίασε στην Σύνοδο της Νίκαιας την έκθεση της ορθόδοξης πίστεως, άλλοι απορρίπτουν αυτήν την εκδοχή. Πάντως ανεξάρτητα από το αν παρουσίασε αυτήν την μετάνοια ή όχι, στις ερμηνείες του πουθενά δεν εισήγαγε κάτι το βλαβερό, αλλά αντιθέτως υπερασπίζεται παντού την αλήθεια και μάχεται υπέρ αυτής. Ερμήνευσε πολύ καλά, με σαφέστατες εκφράσεις, τα σχετικά με τον Σωτήρα, ο,τι ο προφήτης είπε ασαφώς για την ενσάρκωση του Κυρίου και ο,τι ακριβώς ανήκει στην θεότητα του μονογενούς ή στην ανθρωπότητά Του η αρμόζει και στις δύο φύσεις Του μαζί κατά τρόπο θαυμαστό. Μπόρεσε δηλαδή να ξεπεράσει την ασάφεια του λόγου.

Τους άνδρες αυτούς ακολουθούν ο Απολλινάριος και ο Αστέριος, άνθρωποι πλήρεις σοφίας και ευσεβείας. Από αυτούς ο Απολλινάριος υπήρξε επίσκοπος Λαοδικείας της Συρίας. Ήταν σύγχρονος του Μεγάλου Βασιλείου και του Γρηγόριου του Θεολόγου, σύμμαχος και συναγωνιστής τους στην αλήθεια του Ευαγγελίου, όπως φαίνεται από την ιστορία του Φιλοστοργίου, όπου λέγει: «Ο Απολλινάριος ήκμαζε εκείνη την εποχή στην Λαοδικεία της Συρίας, ο Βασίλειος στην Καισάρεια της Καππαδοκίας και ο Γρηγόριος στην Ναζιανζό... Αυτοί οι τρεις άνδρες μάχονταν τότε υπέρ του ομοουσίου αντιτιθέμενοι στο ομοιούσιο και υπερέβησαν κατά πολύ όλους τους άλλους και κυρίως εμένα τον ίδιο αλλά και όσους υπερασπίζονταν την αίρεση κατά την εποχή μου, ενώ ο Αθανάσιος σε σχέση με αυτούς θεωρείται έφηβος». Έτσι γράφει για τον Απολλινάριο ο Φιλοστόργιος. Επομένως αυτός ο Απολλινάριος δεν είναι αιρετικός αλλά ορθόδοξος, σύγχρονος του Βασιλείου και του Γρηγορίου και υπερασπιστής της αληθείας. Ο Αστέριος είναι επίσης γνωστός ως ένας από αυτούς πού έφθασαν εκείνη την εποχή στην υψίστη σοφία. Σύμφωνα με τον μακάριο Φώτιο, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, υπήρχαν δύο Αστέριοι. Ο

έναν αγωνιζόταν υπέρ του Αρείου , ενώ ο άλλος ανατράφηκε στα δόγματα της ευσεβείας και ως νέος προσήλθε κοντά στον μεγάλο Ιουλιανό , βίωσε τον ασκητικό βίο και ύστερα έγινε ηγούμενος της μονής. Αυτός στα συγγράμματά του πάντοτε υποστηρίζει τα δόγματα της ορθοδοξίας, τονίζοντας τα αιώνια λόγια του Θεού και την αιώνια ύπαρξή Του με τον Πατέρα Του .

Επομένως, όσον αφορά την ανάγνωση στον ύψιστο νου ερμηνεία, οι εν λόγω άνδρες υπερέχουν των άλλων. Όσον δε αφορά το αλληγορικό νόημα των προφητειών και σε σχέση με την ορθοδοξία -και αυτό το είδος της ερμηνείας είναι περισσότερο ωφέλιμο στους ακροατές, καθώς αυτή η διδασκαλία σχετίζεται με τον χαρακτήρα τους- εδώ υπερέχουν ο Μέγας Βασίλειος και ο Χρυσόστομος, των οποίων η δόξα της σοφίας και της αγιότητας, η δομή της ομιλίας τους, οι σοφές και ωραίες ερμηνείες τους είναι τόσο γνωστές σε όλους, ώστε στον παρόντα λόγο δεν θεωρώ απαραίτητο να τα αναφέρω, αφού είναι ήδη γνωστά. Εάν όλη η γη και όλη η θάλασσα, όλα τα νησιά απολαμβάνουν την δόξα, την αγιότητα και την σοφία πού τους χάρισε ο Θεός, δεν υπάρχει κανείς πού δεν θα έχει ακούσει αυτές τις θεηφόρες σάλπιγγες. Γι' αυτό θεώρησα σωστό να τιμήσω με σιωπή αυτούς τους ισαποστόλους άνδρες.

Έπονται αμέσως οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας, ο Μέγας Αθανάσιος και ο Κύριλλος, καθώς και ο Ησύχιος. Από αυτούς ο Αθανάσιος φαίνεται να αγαπούσε ιδιαίτερα την λιτότητα του λόγου. Νομίζω όμως ότι δεν πρέπει να δούμε σε αυτόν τον φωστήρα την αιτία αυτής της λιτότητας του λόγου, αφού αυτός συνήθιζε, περισσότερο και από τον ρέοντα ποταμό Νείλο, να διοχετεύει παντού το κήρυγμα της Αγίας Γραφής και να ποτίζει τις σκέψεις των πιστών με την διδασκαλία του, αλλά, πρώτα από όλα, στον συν-τάκτη του βιβλίου των ερμηνειών. Ο θείος Κύριλλος όμως, πιο αναλυτικός από τον Αθανάσιο, εξηγεί παντού και κοσμεί παντού την ερμηνεία του με την θεολογία και την ηθική διδασκαλία, μολονότι δεν ασχολείται με όλους τους ψαλμούς, όπως ο θείος Αθανάσιος. Ο Ησύχιος πάλι, σαν την μέλισσα, σε όλο τον προφητικό λόγο, προσφέρει στον αναγνώστη τις κηρύθρες του γλυκού μελιού, κατανοώντας και ερμηνεύοντας τις προφητείες ηθικά και αλληγορικά, αποδίδοντάς τες στο Πρόσωπο του Χριστού και στην Εκκλησία Του. Δεν μπορώ να πώ με βεβαιότητα από πού κατάγεται και πότε ήκμασε ο Ησύχιος. Το μόνο πού γνωρίζω είναι ότι υπήρξε τελείως ορθόδοξος στην σοφία και την διδασκαλία του, ήταν μοναχός, και αυτά πού ειπώθηκαν για τον Χριστό μυστικά, τα εξήγησε φανερά.

Πηγή: Άπαντα Αγίου Μαξίμου Γραικού, Αγίου Μαξίμου Γραικού Λόγοι, Τόμος Α΄,
Μετάφραση: Μάξιμος Τσμπένκο – Τιμόθεος Γκίμον, Έκδοσις Ιεράς Μεγίστης
Μονής Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2011.

<http://bit.ly/14dBLQw>